

Strategia sectorială de cheltuieli pe sectorul „Dezvoltarea sectorului privat”

A. Contextul de politici și linia de bază a cheltuielilor

I. Sinteza situației curente în sector

Sectorul privat are o contribuție esențială la dezvoltarea economică a statului. Conform datelor statistice, aportul sectorului privat este unul semnificativ în Produsul Intern Brut (PIB). Astfel, dezvoltării sectorului privat este unul din obiectivele fundamentale ale Guvernului, înscrise în principalele documente de dezvoltare strategică ale țării. Conform Strategiei Naționale de Dezvoltare “Moldova 2020”, în vederea asigurării unei creșteri economice durabile, urmează să fie asigurate schimbări structurale ale economiei naționale, prin înlocuirea modelului inerțial de creștere, bazat pe consumul alimentat de remitențe, în favoarea unui model dinamic, bazat pe atragerea de investiții, dezvoltarea industriilor exportatoare de bunuri și servicii. Pornind de la acest obiectiv, a fost formată viziunea strategică de dezvoltare a sectorului privat, care este reflectată într-un șir de documente strategice precum: *Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020*, *Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020*, *Strategia națională de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020*, *Strategia inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate”*. Prevederile cadrului strategic național sunt în strânsă corelare cu angajamentele asumate de către Guvern în cadrul *Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană*, care pune accentul pe îmbunătățirea esențială a climatului de afaceri și a celui investițional, pe sporirea competitivității țării pe piețele externe, pe promovarea inovării și transferului tehnologic.

Întru dezvoltarea sectorului privat, politicile statului țintesc următoarele domenii de intervenție.

Promovarea exporturilor și atragerea investițiilor. În anul 2017 exporturile au totalizat 2425,1 mil USD cu 18,6,0% mai mult față de anul 2016, în timp ce volumul total al importurilor a însumat 4831,4 mil. USD, fiind cu 20,2 % mai mult față de anul 2016. Cu toate că trendul ultimilor 5 ani arată îmbunătățiri calitative a comerțului exterior în structura PIB (soldul negativ al exportului net în PIB este în descreștere), totuși decalajul considerabil în volumul exporturilor și importurilor a determinat acumularea în anul 2017 a unui deficit al balanței comerciale în valoare de 2406,3 mil. dolari SUA. Totodată, investițiile, în special cele directe, au un rol major în extinderea capacităților de producție și a ofertei de export a țării. Republica Moldova înregistrează performanțe mai reduse în atragerea investițiilor străine directe în comparație cu alte țări din regiune, însă în anul 2017 activitatea investițională a început să se revigoreze ca urmare a restabilirii finanțării proiectelor investiționale ale statului, deblocării asistenței externe, precum și apariției premiselor de re tehnologizare și recreditare a economiei naționale. Cu o intensitate variabilă, factorii respectivi se vor menține în perioada următorilor ani și vor influența evoluția investițiilor. În anul 2017 volumul investițiilor în active imobilizate a însumat circa 21 mld. lei, cu o creștere de 1,3% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului 2016. Pentru anul 2018 se prognozează o creștere a investițiilor de 4,3%, iar ulterior în 2019-2021 – de circa 3,4%-5%.

Dezvoltarea sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii. O importanță deosebită pentru dezvoltarea sectorului privat o au Întreprinderile Mici și Mijlocii (ÎMM-urile). În anul 2016, numărul ÎMM-urilor a constituit 51,6 mii întreprinderi ceea ce a reprezentat circa 98,7% din numărul total de întreprinderi. Numărul salariaților care au activat în ÎMM, în perioada de referință (2016) a constituit 313,5 mii persoane, deținând 61,2% din numărul total de salariați ai întreprinderilor. Veniturile din vânzări au însumat 124 954,4 mil. lei sau 41,5% din venituri din vânzări în total pe economie. Analiza evoluției ÎMM-urilor ne indică o creștere a veniturilor din vânzări în medie pe o întreprindere în anul 2016, care au constituit 2420,4 mii lei sau cu 55,9 mii lei mai mult față de anul 2015. Veniturile din vânzări ale ÎMM-urilor în medie pe un salariat la fel au crescut comparativ cu anul 2015 cu 22,0 mii lei și au constituit 398,5 mii lei în mediu pe un salariat. Numărul de salariați în medie pe o întreprindere în anul 2016 a constituit 6 persoane. Partea preponderentă a ÎMM își desfășoară activitatea în domeniul comerțului, constituind în anul 2016 20,3 mii întreprinderi, sau 39,3% din totalul întreprinderilor mici și mijlocii. În industria prelucrătoare au activat 4,4 mii de ÎMM sau 8,5% din totalul ÎMM.

În Republica Moldova sectorul ÎMM se află în faza de dezvoltare, dispunând de un potențial înalt de dezvoltare nevalorificat. Cota redusă a activităților industriale, contribuția relativ mică la venitul național comparativ cu țările UE (în UE sectorul ÎMM generează circa 60 la suta din PIB), productivitatea muncii relativ scăzută demonstrează că sectorul urmează să treacă prin procese organizatorice și de producție complexe, care să inducă infrastructură performantă, personal calificat și stabilitate pe piață. Strategia de dezvoltare a sectorului

întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 își propune transformarea IMM într-un factor al creșterii economice sustenabile prin îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare, dezvoltarea culturii antreprenoriale, încurajarea spiritului inovator, dezvoltarea parteneriatelor în afaceri. Strategia se bazează pe valorile și principiile “Small Business Act” for Europe.

II. Provocările majore cu care se confruntă sectorul privat

1. Informarea insuficientă a mediului de afaceri străin privind climatul investițional al țării, insuficiența măsurilor de marketing.
2. Gradul redus de competitivitate a produselor/ serviciilor autohtone și valorificarea redusă a potențialului de export de către producătorii autohtoni;
3. Lipsa forței de muncă calificată în sectoarele productive ale țării, în special în sectoarele orientate spre export;
4. Insuficiența instrumentelor de susținere financiară a Întreprinderilor Mici și Mijlocii (IMM-uri) și nivel scăzut al culturii antreprenoriale;

III. Prioritățile de bază ale sectorului privat pentru perioada anilor 2019-2021

Prioritatea 1. Ameliorarea climatului investițional și promovarea imaginii Republicii Moldova ca destinație pentru investițiile străine directe.

Obiectiv 1: Creșterea influxului anual net de ISD până la 380 mil USD în 2021;

Obiectiv 2: Creșterea ponderii ISD în PIB de la 2,1% în 2016 până la 3,9% în 2021;

Obiectiv 3: Creșterea volumului investițiilor în active imobilizate cu min 3% anual, prin atragerea investițiilor în sectoarele competitive ale economiei.

Obiectiv 4: Efectuarea a cel puțin 8 misiuni de promovare a imaginii țării anual organizate în țară și peste hotare (UE; CSI și alte țări);

Prioritatea 2. Sporirea capacităților de export ale producătorilor autohtoni și asigurarea valorificării potențialului de export pe piața mondială, în special pe piața Uniunii Europene.

Obiectiv 1: Creșterea volumului exporturilor în medie cu 8%, inclusiv pe piața UE cu 10% anual;

Obiectiv 2: Identificarea a 5 piețe-țintă de export pentru dinamizarea eforturilor de promovare a țării ca destinație pentru investiții;

Obiectiv 4: Susținerea financiară a cel puțin 50 exportatori pe an prin intermediul Programului de dezvoltare a exportatorilor din Moldova.

Obiectiv 5: Instruirea a cel puțin 10 furnizori autohtoni anual cu privire la obținerea certificatelor de calitate (ISO, VDA, QS);

Obiectiv 6: Organizarea minim a 10 seminare/trening-uri de instruire/ vizite de studiu anual pentru clusterelor orientate spre export.

Obiectiv 7: Oferirea suportului a minim 30 de exportatori anual în vederea participării la expoziții și târguri internaționale pentru explorarea noilor piețe de desfacere și stabilirea contactelor.

Prioritatea 3. Îmbunătățirea sistemului de dezvoltare a forței de muncă pentru sectoarele prioritare orientate spre export

Obiectiv 1: Asigurarea pregătirii a minimum 600 de specialiști pentru sectoarele orientate spre export în cadrul sistemului dual de învățământ până în anul 2021;

Obiectiv 2: Sporirea atractivității investiționale prin asigurarea instruirii calificate a 50 de specialiști anual;

Obiectiv 3: Implementarea sistemului de subvenționare a creării locurilor de muncă în regiunile țării.

Prioritatea 4. Facilitarea dezvoltării sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM)

Obiectiv 1: Facilitarea accesului la finanțare prin acordarea suportului financiar pentru cel puțin 500 IMM anual;

Obiectiv 2: Creșterea numărului de afaceri susținute prin garantarea creditelor cu minim 100 anual, inclusiv pentru femei și tineri;

Obiectiv 3: Crearea și menținerea a cel puțin 900 locuri de muncă anual în cadrul întreprinderilor susținute prin intermediul programelor de finanțare;

Obiectiv 4: Dezvoltarea abilităților antreprenoriale prin instruire a min 2500 persoane anual.

IV. Impactul priorităților asupra alocării resurselor în sectorul dat

Cheltuielile pentru dezvoltarea sectorului privat sunt finanțate de bugetul de stat. Întru dezvoltarea sectorului privat politicile statului ținesc majorarea investițiilor în infrastructura economică, dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, crearea unui mediu atractiv și motivant pentru investiții.

Tabelul 1 : Repartizarea liniei de bază de cheltuieli pe programe/sub-programe și pe bugete pe sectorul privat 2019-2021 (mii lei)

Denumirea	Cod P1P2	2017 executat	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
			2018	2019	2020		2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Programul 50 „Servicii generale economice și comerciale”/ Sub-programul 5002 „Promovarea exporturilor”	5002	58 481,2	110 812,10	100 512,90	59 942,70	98345,5	74 097,1	34 857,1	35 257,1
Programul 50 „Servicii generale economice și comerciale”/ Sub-programul 5004 ”Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”	5004	84 432,6	110 732,6	115 732,6	119 432,6	104 432,6	104 432,6	104 432,6	104 432,6
Programul 50 „Servicii generale economice și comerciale”/ Sub-programul 5014 ”Politici și management în domeniul comerțului, alimentației publice și prestări servicii”	5014	0,0	350,00	350,00	350,00	350,0	350,0	350,0	350,0
Total pe sector		142 913,8	221 894,7	216 595,5	179 725,3	203 128,1	178 879,7	139 639,7	140 039,7
<i>Finanțat de la:</i>									
Bugetul de stat		142 913,8	221 894,7	216 595,5	179 725,3	203 128,1	178 879,7	139 689,7	140 039,7
Inclusiv : pe APC din cadrul sectorului *									
- Ministerul Economiei:		142 913,8	221 894,7	216 595,5	179 725,3	203 128,1	178 879,7	139 689,7	140 039,7

B. Măsuri de politici din cadrul sectorului

B.1 Măsurile politice în curs de desfășurare care au acoperire financiară

Tabelul 2 : Principalele acțiuni/măsuri de politica din sector care au acoperire financiară (incluse în linia de bază) pe programe/sub-programe și pe bugete pe sectorul privat 2019-2021 (mii lei)

Acțiuni de politici	Documentul de referință	2017 executat	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
			2018	2019	2020		2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Programul 50 „Servicii generale economice și comerciale”									
Sub-programul 5002 „Promovarea exporturilor”									
Costul TOTAL		58 481,2	110 812,1	100 512,9	95 942,7	98 345,5	74 097,1	34 857,1	35 257,1
dintre care:									
Acțiunea 1 Promovarea imaginii țării ca destinație pentru investițiile străine directe, acordarea asistenței pentru promovarea imaginii/mărcilor naționale și administrarea resurselor informaționale aferente (organizarea permanentă a evenimentelor dedicate investițiilor străine directe; elaborarea de oferte personalizate pentru investitorii străini și autohtoni; efectuarea periodică a sondajelor în rândul investitorilor și exportatorilor) (MIEPO)	Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunile nr. 31, 33 și 35; Strategia Națională de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2016-2020, obiectivul D;	4540,0	7 550,0	7 550,0	7 550,0	7550,0	7550,0	7550,0	7550,0
Acțiunea 2 Susținerea companiilor autohtone în vederea promovării exporturilor naționale și includerea acestora în lanțul valoric internațional, inclusiv prin valorificarea oportunităților oferite de Acordul DCFTA (organizarea evenimentelor interne și externe pentru promovarea exportatorilor naționali, printre care Pro Export Forum, Premiul Național în Export, schimb internațional de experiență pentru asociațiile și uniunile industriale, a grupurilor de producători și exportatori, etc.) (MIEPO)	Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunile nr. 34 și 41, capitolul II, subcapitolul A „Politică externă”, acțiunile nr. 10, 11 și 12) Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (f)/ I29 (HG nr. 1472/30.12.2016);	16043,89	5300,0	5300,0	5300,0	5300,0	5300,0	5300,0	5300,0
Acțiunea 3 Dezvoltarea instrumentelor de sprijin informațional pentru exportatori și investitori prin gestionarea site-ului / elaborarea bazelor de date, etc. (elaborarea unei platforme electronice de suport tehnic (helpdesk) pentru investitori, actualizarea continuă a bazei de date MIEPO privind terenurile și spațiile industriale disponibile) (MIEPO)	Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunile nr. 33, 34 și 41; Strategia Națională de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2016-2020, obiectivele C2 și E2;	3033,77	3600,0	3600,0	3600,0	3600,0	3600,0	3600,0	3600,0

Acțiuni de politici	Documentul de referință	2017 executat	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
			2018	2019	2020		2019	2020	2021
Acțiunea 4 Asigurarea implementării Programului ”Promovarea Exportului” și consolidarea eficientă a capacităților instituționale ale MIEPO în vederea atragerii, menținerii, dezvoltării investițiilor și promovării exporturilor (<i>reformarea organizației în conformitate cu Strategia de dezvoltare instituțională; extinderea statelor de personal; elaborarea și implementarea unui program de dezvoltare profesională destinat echipei MIEPO; organizarea campaniilor de comunicare pentru sporirea vizibilității MIEPO în calitate de agenție națională în domeniul atragerii investițiilor și promovării exporturilor</i>).	Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunile nr. 6, 8, 33. Strategia Națională de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2016-2020, obiectivele F1 și F2; Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (f)/ I29 (HG nr. 1472/30.12.2016);	6080,04	5507,1	5507,1	5507,1	5507,1	5507,1	5507,1	5507,1
Acțiunea 5 Elaborarea și implementarea unui program permanent de dezvoltare a exportatorilor din Moldova (<i>facilitarea inovațiilor, achiziționarea tehnologiei, accesul la serviciile de consultanță în afaceri, îmbunătățirea competențelor de vânzare și marketing, creșterea și asigurarea calității produselor</i>) (MIEPO)	Moldova 2020”- Prioritatea ”Finanțe: Accesibile și ieftine”; Strategia Națională de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2016-2020, Acțiunea 61;	0,0	0,0	11 000,0	26 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Acțiunea 6 Elaborarea și implementarea unui program de suport pentru furnizorii autohtoni privind obținerea certificatelor de calitate (ISO, VDA, QS) (<i>instruirea personalului cu funcții de conducere în atragerea comenzilor din partea investitorilor străini, obținerea de finanțări cu costuri reduse pentru achiziționarea de tehnologii, îmbunătățirea abilităților de vânzări și marketing</i>) (MIEPO).	Strategia Națională de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2016-2020, Acțiunea 54;	0,0	0,0	500,0	1 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Acțiunea 7 Asigurarea pregătirii și instruirii cadrelor în Colegiul de Inginerie, aflat pe teritoriul ZEL ”Bălți”, or. Strășeni, în legătură cu crearea de noi locuri de muncă, în vederea susținerii și asigurării cu forță de muncă calificată a investitorilor străini și locali.	Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”, prioritatea ”Studii: Relevante pentru carieră”; Programul de activitate al Guvernului al Republicii Moldova 2016-2018, Capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunea nr. 31, 45; Hotărârea Guvernului nr. 989 din 10.12.2014 „Cu privire la înființarea Colegiului de inginerie”;	0,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0
Acțiunea 8 Implementarea componentei „Reforma Regulatorie” întru îmbunătățirea mediului de afaceri prin reducerea costurilor și barierelor în calea businessului (<i>Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PACII)</i>)	Acord de finanțare și de credit dintre RM și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de ameliorare a competitivității II (PAC II); Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” (Legea 166/11.07.2012);	9 318,9	34 855,0	23 200,0	0,0	27 486,7	11 785,0	0,0	0,0

Acțiuni de politici	Documentul de referință	2017 executat	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
			2018	2019	2020		2019	2020	2021
	Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020 (HG 1021/16.12.2013); Strategia de dezvoltare a IMM (HG 685/13.09.2012).								
Acțiunea 9 Dezvoltarea sectorului IMM prin consolidarea instituțională a ODIMM și MIEPO, implementarea Strategiilor acestora de îmbunătățire și dezvoltare a programelor și a serviciilor pentru promovarea exportului (<i>Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PACII)</i>)	Acord de finanțare și de credit dintre RM și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de ameliorare a competitivității II (PAC II); Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” (Legea 166/11.07.2012); Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020 (HG 1021/16.12.2013); Strategia de dezvoltare a IMM (HG 685/13.09.2012).	10 239,7	28 500,0	20 835,8	0,0	22 201,7	10 500,0	0,0	0,0
Acțiunea 10 Acordarea asistenței și finanțării IMM pentru sporirea competitivității la export prin intermediul Schemei de granturi de co-finanțare (<i>Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PACII)</i>)	Acord de finanțare și de credit dintre RM și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de ameliorare a competitivității II (PAC II); Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” (Legea 166/11.07.2012); Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020 (HG 1021/16.12.2013); Strategia de dezvoltare a IMM (HG 685/13.09.2012).	5 279,2	15 500,0	13 020,0	0,0	13 700,0	8 495,0	0,0	0,0
Acțiunea 11 Acordarea finanțării prin intermediul Liniei de Credit companiilor orientate spre export pentru mijloace circulante și investiții capitale (<i>Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PACII)</i>)	Acord de finanțare și de credit dintre RM și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de ameliorare a competitivității II (PAC II); Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” (Legea 166/11.07.2012); Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020 (HG 1021/16.12.2013); Strategia de dezvoltare a IMM (HG 685/13.09.2012).	(-104 409,0)	(-160 918,8)	(-150 166,2)	0,0	(-135 478,3)	(-105 388,0)	0,0	0,0
Acțiunea 12 Suport în gestionarea și implementarea Proiectului prin acoperirea costurilor operaționale și de management ale instituției (<i>Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PACII)</i>)	Acord de finanțare și de credit dintre RM și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de ameliorare a competitivității II (PAC II);	2 363,0	0,0	0,0	985,6	3 000,0	3 200,0	790,7*	0,0

Acțiuni de politici	Documentul de referință	2017 executat	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
			2018	2019	2020		2019	2020	2021
	Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” (Legea 166/11.07.2012); Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020 (HG 1021/16.12.2013); Strategia de dezvoltare a IMM (HG 685/13.09.2012).								
Acțiunea 13 Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii producătoare din sectorul rural sub forma de granturi pentru dezvoltarea capacității sale de producție, finanțat de Guvernul Japoniei (<i>Unitatea de implementare a Grantului Acordat de Guvernul Japoniei</i>)	Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”	1582,7	0,0	0,0	0,0	0,0	8160,0	2900,0	3300,0
Sub-programul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”									
Costul TOTAL		84 432,6	110 732,6	115 732,6	119 432,6	104 432,6	104 432,6	104 432,6	104 432,6
dintre care:									
Acțiunea 1 Dezvoltarea culturii antreprenoriale în rândul tinerilor antreprenori prin implementarea Componentei I a Programului Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET) (<i>ODIMM</i>).	Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (a) /I4 (HG nr. 1472/30.12.2016); Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapit. A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunea nr. 21; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 3 ”Promovarea competențelor și culturii antreprenoriale”, acțiunea 3.1.6;	500,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Acțiunea 2 Elaborarea și implementarea unui program de stimulare a înființării și dezvoltării afacerilor de către tineri, în special în zonele rurale „Start-up Moldova” (<i>ODIMM</i>).	Strategia națională de dezvoltare ”Moldova 2020”- Prioritatea ”Finanțe: Accesibile și ieftine”; Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (a) /I3 (HG nr. 1472/30.12.2016); Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 2 ”Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare”.	0,0	20 500,0	20 000,0	20 000,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0
Acțiunea 3 Stimularea investirii economiilor în dezvoltarea afacerilor prin implementarea Programului de atragere a remitențelor în economie ”PARE 1+1” (<i>ODIMM</i>)	Strategia națională de dezvoltare ”Moldova 2020”- Prioritatea ”Finanțe: Accesibile și ieftine”; Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019,	40 000,0	40 000,0	40 000,0	40 000,0	40 000,0	40 000,0	40 000,0	40 000,0

Acțiuni de politici	Documentul de referință	2017 executat	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
			2018	2019	2020		2019	2020	2021
	capitolul 10, acțiunea 63 (a) /16 (HG nr. 1472/30.12.2016); Programul de activitate al Guvernului RM 2015-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional, acțiunea nr. 20; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 2 ”Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare”, acțiunea 2.3.2.								
Acțiunea 4 Facilitarea accesului femeilor antreprenoare la instruire și resurse informaționale, promovarea spiritului antreprenorial în rândul femeilor și facilitarea accesului femeilor antreprenoare la resurse financiare (Programul ”Femei în afaceri”) (ODIMM).	Strategia națională de dezvoltare ”Moldova 2020”- Prioritatea ”Finanțe: Accesibile și ieftine”; Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (a) /12 (HG nr. 1472/30.12.2016); Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunea nr. 21; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru 2012-2020, prioritatea nr. 7 ”Dezvoltarea antreprenoriatului feminin în Republica Moldova”, acțiunea 7.3.1.	15 000,0	15 000,0	15 000,0	15 000,0	15 000,0	15 000,0	15 000,0	15 000,0
Acțiunea 5 Sporirea accesului micilor antreprenori la credite bancare prin gestionarea Fondului de Garantare a Creditelor pentru IMM și capitalizarea acestuia (ODIMM)	Strategia națională de dezvoltare ”Moldova 2020”- Prioritatea ”Finanțe: Accesibile și ieftine”; Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (a) /15 (HG nr. 1472/30.12.2016); Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunea nr. 19; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 2 ”Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare”, acțiunea 2.4.3.	25 000,0	25 000,0	25 000,0	25 000,0	25 000,0	25 000,0	25 000,0	25 000,0
Acțiunea 6 Susținerea de stat a dezvoltării sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (Programul „Gestiunea eficientă a afacerii”, garantarea de stat a creditelor solicitate de la instituțiile financiare, Conferința Internațională a IMM-urilor și Concursul „Cel mai bun	Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunea nr. 19, 21,28; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, acțiunile 5.4.1., 3.1.5., 6.2.1	2 659,2	2 659,2	3159,2	3159,2	3159,2	3 159,2	3 159,2	3 159,2

Acțiuni de politici	Documentul de referință	2017 executat	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
			2018	2019	2020		2019	2020	2021
antreprenor din sectorul IMM”, susținerea participării la expoziții și târguri) (ODIMM)	Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (a) /I7 (HG nr. 1472/30.12.2016);								
Acțiunea 7 Plata contribuției de participare a Republicii Moldova la Programul UE „Competitivitatea întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii” (COSME 2014-2020).	Acordul dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind participarea Republicii Moldova la Programul Uniunii Europene ”Competitivitatea întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (COSME 2014-2020) (Legea nr. 21 din 27.02.2015); Programul de activitate al Guvernului RM 2016-2018, capitolul IV, subcapitolul A „Dezvoltarea mediului de afaceri și a climatului investițional”, acțiunea nr. 18;	1 273,4	1 273,4	1 273,4	1 273,4	1 273,4	1 273,4	1 273,4	1 273,4
Acțiunea 8 Crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea antreprenoriatului, Zona Economică Liberă „Bălți” – subzona Cahul.	Strategia națională de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, obiectivul D Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, măsura 2.2.4. ”Sporirea competitivității IMM-urilor”	0,0	0,0	0,0	0,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0	10 000,0
Acțiunea 9 Elaborarea și implementarea unui program de adaptare a IMM-ilor la „economia verde”.	Strategia națională de dezvoltare ”Moldova 2020”- Prioritatea ”Finanțe: Accesibile și ieftine”; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 8 ”Dezvoltarea economiei verzi pentru IMM”, acțiunea 8.2.1. Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (b) / I10 (HG nr. 1472/30.12.2016);	0,0	5 000,0	10 000,0	15 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Acțiunea 10 Susținerea mediului privat prin identificarea și implementarea modelelor de investiții inovative (venture capital, crowdfunding și businessangels).	Legea nr.179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 2 ”Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare”, acțiunea 2.3.3.	0,0	1 300,0	1 300,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sub-programul 5014 „Politici și management în domeniul comerțului, alimentației publice și prestări servicii”									
Costul TOTAL		0,0	350,0	350,0	350,0	350,0	350,0	350,0	350,0
dintre care:									
Acțiunea 1 Elaborarea ghidului antreprenorului (conținut - noutățile cadrului juridic, în special notificarea în comerț, programele	Strategia de dezvoltare a comerțului interior în Republica Moldova și a Planului de acțiuni	0,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Acțiuni de politici	Documentul de referință	2017 executat	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
			2018	2019	2020		2019	2020	2021
de stat pentru susținerea IMM, partenerii de suport în afaceri, etc.)	pentru anii 2014-2016 privind implementarea acesteia (HG 948/ 25.112013)								
Acțiunea 2 Realizarea unui studiu privind lanțul alimentară al țării și existența practicilor comerciale nelociale, în vederea ajustării a cadrului normativ de funcționare a centrelor alimentare (piețe agroalimentare de interes național).	Strategia de dezvoltare a comerțului interior în Republica Moldova și a Planului de acțiuni pentru anii 2014-2016 privind implementarea acesteia (HG 948/ 25.112013)	0,0	250,0	250,0	250,0	250,0	250,0	250,0	250,0
Total pe sector		142 913,8	221 894,7	216 595,5	179 725,3	203 128,1	178 879,7	139 639,7	140 039,7

*) Cheltuielile prevăzute pentru anul 2020 vor fi acoperite din contribuția Guvernului și sunt destinate pentru salarizarea personalului Unității de implementare a proiectului PACII și întreținerea oficiului în perioada de închidere a proiectului (februarie-mai 2020).

B.2. Măsurile politice – în curs de desfășurare care nu au fost reflectate în linia de bază de cheltuieli

Tabelul 3: Principalele acțiuni/măsuri de politica din sector care nu au fost reflectate în limitele de cheltuieli pe programe/subprograme pe sectorul privat 2019-2021 (mii lei) (enumerare în ordinea priorității)

Ordinea priorității	Acțiunile / măsurile de politica	Codul / denumirea PIP2	Documentul de referință/adoptare	Perioada de implementare	Costul TOTAL al acțiunii	Executat până la sfârșitul anului 2017	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
							2018	2019	2020		2019	2020	2021
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
B.2.1 Măsurile/acțiunile din programele /strategiile naționale – aprobate prin actele legislative/normative													
1.	Elaborarea și implementarea unui program de stimulare a înființării și dezvoltării afacerilor de către tineri, în special în zonele rurale „Start-up Moldova” (ODIMM).	5004 Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii	Strategia națională de dezvoltare ”Moldova 2020”- Prioritatea ”Finanțe: Accesibile și ieftine”; Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (a) /I3 (HG nr. 1472/30.12.2016); Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 2 ”Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare”.	2018-2020	60 500,0	0,0	20 500,0	20 000,0	20 000,0	10 000,0	15 500,0	15 000,0	10 000,0

Ordinea priorității	Acțiunile / măsurile de politica	Codul / denumirea P1P2	Documentul de referință/adoptare	Perioada de implementare	Costul TOTAL al acțiunii	Executat până la sfârșitul anului 2017	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
							2018	2019	2020		2019	2020	2021
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2.	Elaborarea și implementarea unui program de susținere a afacerilor cu potențial de creștere înalt și internaționalizarea acestora (ODIMM).	5004 Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii	Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2020"- Prioritatea "Finanțe: Accesibile și ieftine"; Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (e) / I22 (HG nr. 1472/30.12.2016);	2019-2020	40 000,0	0,0	0,0	20 000,0	20 000,0	0,0	20 000,0	20 000,0	0,0
3.	Elaborarea și implementarea unui program de adaptare a IMM-ilor la „economia verde”.	5004 Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii	Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2020"- Prioritatea "Finanțe: Accesibile și ieftine"; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 8 "Dezvoltarea economiei verzi pentru IMM", acțiunea 8.2.1. Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE 2017-2019, capitolul 10, acțiunea 63 (b) / I10 (HG nr. 1472/30.12.2016);	2019-2021	30 000,0	0,0	5 000,0	10 000,0	15 000,0	0,0	5 000,0	10 000,0	15 000,0
4.	Susținerea mediului privat prin identificarea și implementarea modelelor de investiții inovative (venture capital, crowdfunding și businessangels).	5004 Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii	Legea nr.179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, prioritatea nr. 2 "Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare", acțiunea 2.3.3.	2019-2020	2 600,0	0,0	1 300,0	1 300,0	0,0	0,0	1 300,0	1 300,0	0,0
Sub - total					133 100,0	0,0	26 800,0	51 300,0	55 000,0	10 000,0	41 800,0	46 300,0	15 000,0
B. 2.2. Măsurile/acțiunile/angajamentele din acordurile internaționale													
1.	Finanțarea activităților de închidere a proiectului PACII (auditul final)	5002 Promovarea exportului	Acordurile de finanțare/împrumut cu IDA/IBRD	2020	700 mii \$	390,3 mii \$ / 7 451,0 mii MDL	0,0	0,0	0,0	3 000,0	0,0	373,0	0,0
Sub - total					700 mii \$	390,3 mii \$ / 7 451,0 mii MDL	0,0	0,0	0,0	3 000,0	0,0	373,0	0,0

Ordinea priorității	Acțiunile / măsurile de politica	Codul / denumirea P1P2	Documentul de referință/adoptare	Perioada de implementare	Costul TOTAL al acțiunii	Executat până la sfârșitul anului 2017	CBTM 2018-2020			Aprobat buget 2018	CBTM 2019-2021		
							2018	2019	2020		2019	2020	2021
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
TOTAL					133 100,0 + 700 mii \$	7 451,0	26 800,0	51 300,0	55 000,0	13 000,0	41 800,0	46 673,0	15 000,0

În legătură cu finalizarea **Proiectului PACII** (la 31 ianuarie 2020), pentru anul 2020 urmează a fi prevăzute cheltuieli suplimentare în sumă de 373 mii lei pentru unele activități legate de închiderea proiectului, în special pentru efectuarea auditului final și salarizarea personalului pentru luna ianuarie 2020. Aceste cheltuieli urmează a fi acoperite din soldurile de mijloace în conturile Proiectului.

Cu referință la **Programul pilot de stimulare a înființării și dezvoltării afacerilor de către tineri**, în special în zonele rurale „**Start-up Moldova**” menționăm că în conformitate cu Strategia Sectorială de Cheltuieli 2018 - 2020 finanțarea Programului a fost planificată astfel: 20 500 mii lei pentru anul 2018, și a câte 20 000 mii lei pentru anii 2019 și 2020. Mijloacele financiare destinate finanțării au fost eliberate din Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET), care s-a sfârșit în decembrie 2017. Costul total al Programului se estimează la 60 500 mii lei.

Este de menționat, că pentru anul curent au fost alocați doar 10 000 mii lei pentru finanțarea implementării Programului, iar conform limitelor de cheltuieli planificate pentru anii 2019-2021, sumele planificate pentru anii 2019-2020 au fost diminuate de la 20 000 mii lei la 10 000 mii lei pentru fiecare an. În acest context, pentru a se asigura implementarea efectivă a Programului, în conformitate cu condițiile Programului (care urmează a fi aprobat de Guvern până la finele lunii aprilie curent), se solicită replanificarea mijloacelor financiare pentru 2019 – 2020 în limitele SSC 2018-2020 ceea ce va constitui a câte 25 500 mii lei pentru anul 2019 și 25 000 pentru 2020.

Totodată, pornind de la experiența Programelor de suport pentru ÎMM: PARE 1+1 și PNAET, implementarea cărora a fost de mai multe ori extinsă, planificăm că Programul pilot de stimulare a înființării și dezvoltării afacerilor de către tineri, în special în zonele rurale „**Start-up Moldova**” va avea continuitate, și pentru a se asigura implementarea acestuia și după anul 2020, solicităm majorarea sumei planificate de la 10 000 mii lei la 20 000 mii lei.

E. Alte propuneri de proiecte/programe de asistență externă pe sector

Tabelul 6. Alte propuneri de proiecte/programe de asistență externă pe sector

Denumirea propunerii de proiectul	Sursa potențială de finanțare/donatorul	Bugetul total estimativ al propunerii de proiect (mii lei)	Perioada estimativă de implementare	Statutul propunerii de proiect	Tipul asistenței
1	2	3	4	5	6
1. Elaborarea, dezvoltarea și menținerea Platformei de instruire la distanță E-learning pentru IMM, inclusiv pentru întreprinderile exportatoare și cu potențial de export. Această platformă va oferi un acces mai bun la informație și cunoștințe pentru toți potențialii beneficiari ai programelor implementate de ODIMM precum: PARE 1+1, Femei în Afaceri, START pentru TINERI, etc;	Buget de Stat Donatori	Nu este estimat	2019-2021	În proces de elaborare	Financiara, nerambursabilă
2. ”PROGRAMUL 60+” - susținerea persoanelor care au ajuns la vârsta de pensionare și doresc să inițieze o afacere mică/dezvolte abilitățile antreprenoriale. Program social pentru asigurarea unor venituri suplimentare pensionarilor apți de muncă.	Buget de Stat Donatori	Nu este estimat	2019-2021	Idee inspirata din programe similare implementate in Cehia	Financiara, nerambursabilă
3. Program de Suport pentru stimularea inițiativelor de Cluster 2019 - 2021	Buget de Stat	Nu este estimat	2019-2021	În proces de analiză pentru elaborare	Financiara, nerambursabilă
4. Program de Consolidare a Parteneriatelor de Afaceri între IMM și Companiile Transnaționale 2019 - 2021	Buget de Stat	Nu este estimat	2019-2020	În proces de analiză pentru elaborare	Financiara, nerambursabilă